

Byaij youq gwnz rinyienh gaebgeb ndaw Mbanjdungcuz, caeuq de bungq mbaq gvaqbae, bouxlawz yawj ndaej ok, boux mehmbwk cungnienz lwgda ronghgywg aennaj gyaundeidei neix ginglig gvaq baenzneix lai? Gou mbouj rox aen mbaq neix miz geijlai giengiengz cij gwed ndaej faenh cwzyin neix. Caen dwg lumj coenz sei Daigoh’wj haenx: Byonghmbwn mbouj miz riz fwed, hoeng gou gaenq mbin gvaq.

Ngoenz daihngleih, gou deng sing hemq duzroeg Cwngzyangz cauz singj. Geu ndit ciuq youq gyauej mbonq. Denz Meij daeuj roq dou, naeuz ngoenzneix singgeiz it, mbouj baij laeujbakranz, de yaek hwnj bya bae mbaet mbawcaz, cam gou bae mbouj bae.

Gou ganjgip diuq hwnjdaeuj, doq daenj buh doq naeuz, bae, baenzlawz mbouj bae ha.

Daeuj daengz ndaw suencaz, geij boux cejnuengx haemhlwenz youq gwnz daiz laeujbakranz biujyienj haenx gaenq youq gizneix mbaet mbawcaz lo.

Denz Meij naeuz, mehdajcawj seizneix caeuq doenghbaez gaenq mbouj doxdoengz saek di. Gyoengqde cienq ndang baez bienq, boux mehdajcawj bienqbaenz mehdiuqfoux, youh bienqbaenz le mehcaz. Gyoengqde mizseiz lij dwg mehdajsiuq、mehvehveh ne. Gangj daengz gijneix, gyoengq cejnuengx cungj riuahaha hwnjdaeuj, sing riu rwenz doh luegbya.

Geiqciet va hailangh gaenq gvaqbae, daengx gwnz bya heuswdswd, cij miz saek duj va lingzsanq haenx caengz loenq, gyoengq mehdajcawj aemq aenloz, youq gyang fog gocaz heuyauyau haenx baebae dauqdauq. Gou hag yiengh gyoengqde mbaet mbawcaz. Nyodcaz yienznaeuz oiqsub, hoeng mbaengq hwnjdaeuj cix nyangqnywt, loengh dwk byai lwgfwngz in liux. Yienzlaiz, gyoengq dahsau mbaet mbawcaz byaij ndaw fwj ndaw mok cij dwg fuk veh gyaundeidei vunz ingj haenx, caencingq mbaet mbawcaz dwg hong dwgrengz sinhoj dangqmaz.

Mbouj miz gij nauhyied laeujbakranz haenx, gou caeuq gyoengq mehdajcawj couh miz gihvei gangjgoj.

Sinhlenz, mbouj dwg dahsau Duncuz, dwg daj Danhcouh dieg Bouxgun haenx haq daeuj neix. Gietvaen lai bi, lij caengz miz lwg, mizndang sam baez, sam baez lwg dai ndaw dungx. Bouxgvan de gienq de mbouj aeu lwg suenq lo, gvaq ndei ciuh vunz neix couh ndaej. Hoeng de mbouj siengj vutvak. Gyoengq cejnuengx mehdajcawj cungj haeujcoengh de mbouj vutvak, caez nyinhnaeuz ciuhvunz mbouj seng lwgnyez gvaq ciuhvunz couh mbouj caezcienz. Gyoengqde aeu haujlai fueng’yw hawj de. Sinhlenz it di cungj mbouj geih gangj naeuz, boekfan daengz 50 bi, saedcaih mbouj miz aen fukfaenh neix, daengzseiz cij mbouj guh lo. Gangj sat sing riu goksadsad biu hwnjdaeuj.

Yenzswng, dwg dahsau Sanhgyangh Gujyiz Cin. Youq Mbanjdungcuz, gig noix raen miz mehmbwk sang lumj de. Baengh aen ndang sang de, ngazoiq gwnz gocaz maj sang gvaq bouxvunz haujlai haenx, youz de baez saet baez beng mbaet ma. Yawj gij yiengh mbaet mbawcaz de, couh rox de miz rengz dangqmaz. Baeznaengz gyoengq mehmbwk ndaej mbaet ok gij goengrengz hung neix, singq de hix dwg cocat. Hoeng, gij neix cij dwg nyinhnaeuz codaeuz gou. Doeklaeng gangjgoj le, gou cij rox, de haengj veh dozveh, lij veh ndaej gig ndei, gai ndaej gyaqcienz ndei. Banhaemh, beuj ndei laeujbakranz le, ma daengz ranz, de couh hainduj veh “doz nungzminz”. De yungh gij saek ronghsien, gij sienqdiuz saeqnaeh, dawz gij giuzrumzfwn、laeuzgyong、gij gingj angqhoh baenzsou veh haeuj ndaw ndoengj bae, veh haeuj gwnz benjveh bae. Sim naemj mbouj saeqsaeh, nanz guh ndaej daengz.

Mehdajcawj Cwngzyangz

程阳厨娘

□ Liu Yenhungz sij Daznaz hoiz

廖献红 著 姐娜 译

走在侗寨的狭窄的青石板上,与她擦肩而过,谁看得出,这位秋波无痕的漂亮中年妇女经历过这么多?我不知道这肩得有多坚强才能把这份责任扛下去。真是应了泰戈尔的那句诗:天空中没有翅膀的痕迹,而我已经飞过。

第二天,我在程阳的鸟鸣声中醒来。一缕阳光照在床头上。田美来敲门,说今天是星期一,没有百家宴,她要上山采茶,问我要不要一起去。

我赶忙跳起来,一边往身上套衣服,一边说,去,怎么不去啊。

来到茶园,昨晚在百家宴上表演的好几个姐妹已在这里采茶了。

田美说,现在的“厨娘”与以前的概念早已截然不同。她们摇身一变,由厨娘变成舞娘,又变成了茶娘。她们有时还是绣娘、画娘呢。说到这里,姐妹们银铃般的笑声响彻山谷。

百花齐放早已过季。满眼翠绿的山梁,零星散落几许未凋零的花儿。厨娘们背上背篓,在一畦畦嫩绿间穿梭。我学着她们的样子采茶。茶芽虽翠绿,但掐起来却有韧劲、费指肚,弄得手指头生疼。却原来,采茶姑娘穿云走雾只是镜头里的诗情画意,真正采茶是艰辛的劳作。

没有了百家宴的热闹,我和厨娘们便有了交谈的机会。

新莲,不是侗家女子,是从汉族地区的丹州嫁来的。结婚多年,还未能孕育宝宝。三次怀孕,三次胎停。她公佬(老公)都劝她放弃算了,过好这辈子就行。但她不想放弃。厨娘姐妹们都支持她不放弃,一致认为没生育过孩子的人生是不完整的。她们给她贡献了不少偏方。新莲毫不忌讳地说,折腾到五十岁,实在没这个福缘,那才作罢。说完是一阵朗朗的笑。

元胜,是三江县城古宜镇上的女子。在侗寨,很少看到她这样高个子的女人。借助身材的优势,那棵长得高出很多人的茶树上的嫩芽,得由她一跳一扯来完成。看她那动作,便知她有一身蛮力气。通常能憋出这么一股力气的女人,性格也是粗犷的。但,这只是我最初的认为。接下来的宽讲,我才知道,她喜欢画画,还画得很不错,卖得好价钱。晚上,百家宴收拾停当,回到家,她便开始画画“农民画”。她用鲜艳的色彩,细腻的线条,将侗寨的风雨桥、鼓楼、丰收喜庆的图景画到簸箕里,画到画板上。心思不细,难以做到。

佩瑶,是程阳土生土长的。她公佬是制作侗族琵琶的。在做百家宴的空当时,她会给他打下手,给琴杆抛光,调弦轴试音色,给成型的琵琶刷上清漆。我问,你会弹琵琶不?哈哈,怎么不会嘛,从小就会,县文化馆聘我为文化志愿者,常组织我们走村进寨教人学弹唱侗歌呢。说着说着,她便哼起歌来。

去年,一场大疫情天降而来,大半年没有游客,厨娘们也没有闲着。她们在家捶侗布,绣侗绣,研究厨艺,画农民画,练琵琶,排侗戏,学唱侗歌。她们说,搞乡村振兴,搞旅游,没有多几把“刷子”怎么行嘛。

是啊,乡村振兴,发展旅游,她们顺应形势,逼自己学习各种才艺。她们不受时间摧毁的容貌所摆布。她们的颈纹显著,犹如树木的年轮,记载着她们的年岁与日月、雨雪与风霜。她们的言行举止,流露出在大城市打工见过大世面的气质,但眉宇间仍有与生俱来的质朴。每一个“她”,组成了她们。但每一个“她”都是不可抽象的。她们由青年变成了中年,由中年向老年走去。按这样的活法,她们最后一定会活成萨玛的化身,史诗般的壮阔。

在侗寨几日,我所接触到的女子,都是坚强甚而泼辣的。她们在生活的泥浆里打着滚,一路帮男人把日子往下撑。如果说生活是一首婉转惆怅的歌曲,歌词由男人填,那么,谱曲子的一定是女人。因为有了她们,寨子里的日月才有了温润的味道。如果不是为了写作,我也不会了解她们。

不,是我们。我也是她们中的一员。我的笔,无法写尽程阳厨娘的故事。但走近她们,我最强烈的感受是,在这些普通女性面前,我永远是生活的学徒。

(7完 原载《广西文学》)

Beiyauz, dwg youq Cwngzyangz sengmaj. Bouxgvan de dwg guh Bizbaz Duncuz. Youq mwh hoengq guh laeujbakranz, de rox bae bang gvan de baenz ganjgimz, diuz yienz sawq yaem, hawj aen gimzbizbaz cat caet. Gou cam de, mwngz rox danz gimzbizbaz lwi? Haha, baenzlawz mbouj rox ha, daj iq couh rox, yienh vwnzva’gvanj cingj gou guh bouxgagnyienh vwnzva, ciengzseiz cujciz dou haeuj mbanj bae son vunz danzciengq go Duncuz ne. Gangj ha gangj ha, de couh ciengq go hwnjdaeuj.

Bi’gvaq, ciengz binghraaq hung ndeu roengz mbwn daeuj, buenq bi lai mbouj miz bouxhek, gyoengq mehdajcawj hix mbouj youq ndwi. Gyoengqde youq ranz dub baengz, siuq va, yenzgiu dinfwngz dajcawj, veh doz nungzminz, lienh gimzbizbaz, baiz heiq Duncuz, hag ciengq go Duncuz. Gyoengqde naeuz, guh saenqhwngh lajmbanj, guh lijyouz, mbouj miz geij “fagcat” baenzlawz ndaej ma.

Dwg ha, saenqhwngh lajmbanj, fazcanj lijyouz, gyoengqde swnh’wngq seizseiq, bik swhgeij hag gak cungj bonjsaeh. Gyoengqde mbouj rwixranx gij yienghsiengq bienq geq haenx. Nyaeuq gwnz hoz gyoengqde gig yienhda, lumj aen loekbi gofaex nei, geiq miz gij nienzgeij caeuq ndwenngoenz、byaij gvaq rumzrumz fwnfwn gyoengqde. Gyoengqde gangj vah hengzguh, dauq loh ok gij simsingq youq ndaw singz hung dajgoeng raen gvaq seiqmienh gvangq, hoeng gwnz naj lij miz gij lauxsaed dienseng miz haenx. Moix boux “de”, gapbaenz le gyoengqde. Hoeng moix boux “de” cungj dwg boux yawj mbouj raen. Gyoengqde daj bouxcoz bienqbaenz bouxcungnienz, youh daj bouxcungnienz bienqbaenz bouxlaux. Ciuq gij banhfap lix neix, gyoengqde doeklaeng itdingh rox lix baenz boux Sazmaj, gvangqlangh lumj fwensei lizsij nei.

Youq Mbanjdungcuz geij ngoenz, gou ciepgaenh daengz gyoengq mehmbwk haenx, bouxboux cungj giengiengz leixhaih. Gyoengqde vihliux gwndaenj buekmingh guh hong, diuz sim ndeu bang bousai cengj saedceij. Danghnaeuz gangj swnghhoz dwg hot go unqswnh ngutngeuj youh siengsim sisi ndeu, sawgo hawj bousai raiz, yienghhaenx, diuhgo itdingh dwg mehmbwk raiz. Aenvih miz le gyoengqde, ndwenngoenz ndawmbanj cij miz gij heiq raeujrub caeuq rangfwd haenx. Danghnaeuz mbouj dwg vihliux sij faenzcieng, gou hix mbouj rox gyoengqde.

Mbouj, dwg dou. Gou hix dwg boux cwngzyenz ndaw gyoengqde ndeu. Gonjbit gou, raiz mboujliux gij gojgaeq mehdajcawj Cwngzyangz. Hoeng depgyawj gyoengqde, gou roxnyinh ceiq haenq dwg, youq dangqnaj doenghgij mehmbwk bingzciengz neix, gou ciengxlwenx dwg boux lwgsae swnghhoz. (sat)